

ESSOMO 11

OBULAMU MU KRISTO

11.1 ENNYANJULA

Okubatizibwa kutuleeta okuba mu Kristo era mu ye mwe tufuunira essuubi ekakafu ery'okufuna obulamu obutaggwaawo mu bwakabaka bwa Katonda, saako n'okutusoboseza okugabana ku bulamu bwe obuggya kaakano. We tukoma okweyongera okukkiriza era ne tusiima obukakafu bwe ssuubi lino n'emikisa egya kaakati egiri mu Yesu; we tukoma n'okweyongera okukakasa ng'essuubi lino lituletera okutegeera obuvunanyizibwa bwaffe. Bino byonna byetololera ku kutambulira mu bulamu obwo obusaanye okuba n'oyo yenna alina esuubi ery'okuweebwa ku buzaaliranwa bwa Katonda (2Peet.1:4), okugabana ku linnya lye (Kub. 3:12) okuyita mu kukolebwa obulungi mu buli ngeri yonna yonna.

Tunnyonnyodde mu Ssomo 10.3 nti oluvannyuma lw'okubatizibwa twewaayo eri obulamu obukomerera okwegomba kwaffe okubi okw'omubiri (Bar 6: 6). Okuggyako nga twewaddeyo okukola kino; okubatizibwa kwaffe kuba kwa bweerere. Okubatizibwa kwalibaddewo ng'omuntu yeteeseteese okukkiriza obuvunanyizibwa eri obulamu obuggya obuddirira.

Mu kubatizibwa tufiisa obulamu obw'edda; y'engeri yaffe mu butonde, era mu kifaananyi tuzuukirira wamu ne Yesu Kristo. "Bwe muba nga mwazuukirira wamu ne Kristo (mu kubatizibwa), munoonyenga ebintu ebya waggulu, Kristo gyali ng'atudde ku mukono ogwa ddyo ogwa Katonda. Mulwoozenga ebiri wagulu so si ebiri ku nsi. Kubanga mwafa ... kale mufiise ebitundu byamwe ... Obwenzi, obugwagwa, okwegomba okwe'ensonyi, omululu omubi" (Bak .3:1-5) Bwe tumala okubatizibwa obulamu bwaffe tubuwayo mu kulaba ebyo ebiri waggulu, mu ngeri Katonda gyabirowoozako,

okulowooza ku by'eggulu (kwe kugamba ebintu eby'omwoyo) okukyuka okuva ku kwegomba eby'ensi nga twegomba okulwanyisa ebikolwa byaffe oby'omubiri awo nno tusobole okuyingira mu bwakabaka bwa Katonda.

Obuzaaliranwa bw'omuntu kwe kulaga obwagazi bw'okugondera Katonda nga ye bwalabye. Katonda alabula ku ngeri eno. Katonda ayogera ku mateeka ge, ye kyennyini nti: "omuntu bwakola egyo aliba mulamu mu gyo" (Ez 20:21). Bwe tuba nga amateeka ga Katonda tugamanyi, era ne tutandika okugagondera mu kubatizibwa, tusaana okuwayo obulamu bwaffe bwonna okugagonderanga.

11.2 OBUTUKUVU

"Mutukuvu, Mutukuvu, Mutukuvu, Mukama"(Isaaya.6:3). Essira ery'emirundi essatu mu lunnyiriri luno, limu kwe eryo enkumu mu bitundu ebirala ebissa essira ku butukuvu bwa Mukama. 'Obutukuvu' kitegeeza 'okweyawula'; okweyawula ku bintu ebitali bitukuvu, n'okweyawulira eri ebintu eby'omwoyo. Ekitusuubirwamu kwe "okugobereranga Katonda", ng'abaana be abato (Bef.5:1). Kale "ng'oyo eyabayita bw'ali omutukuvu era nammwe mubeeranga batukuvu mu mpisa zonna (kwe kugamba mu bikolwa byaffe eby'omubulamu); kubanga kyawandiikibwa nti , Mubeerenga abatukuvu; kubanga Nze ndi mutukuvu (1 Peet.1:15, 16; Leev 11:44).Isiraeri omuzaaliranwa yayatibwa okuva e Misiri nga babatizibwa okuyita mu Nyanja Emyufu okuba "egwanga ettukuvu (Kuv 19:6). Mu ngeri y'emu, naffe bwe tumala okubatizibwa ng'abamu ku kibiina kya Isiraeri mu by'omwoyo tufuna "okuyitibwa okutukuvu" (2Tim.1:9). Bwetumala okubatizibwa "tufuuka abaddu eri obutukuvu" (Bar :19,22 n'amakulu agali mu nnyiriri ezo).

Ng'Obutukuvu bwe kiri ekitundu ekyatagisa ku Katonda kyennyini, ne bwe kityo bwe kiteekwa okuba ekikulu ennyo eri abo bonna abagezako "okubeera nga Katonda". Kino bwe tukikola, "tuligabana ku butukuvu bwe" olwo lwe tuligabana ku mbeera Ye (Beb 12:10, 2 Peet .1:4). Kale awaatali butukuvu mu bulamu bunu, omukkiriza tasobola " kulaba Katonda" (Beb. 12:14) - kwe kugamba omuntu oyo taliraba Katonda maaso ku maaso oba okutegeera Katonda era n'okukolera awamu naye mu bwakabaka: bwe kiba nti teyayolesa butukuvu mu bulamu bunu. Eddiini ennongoofu eteriimu kko. . .

okulambulanga abafuuzi ne bannamwandu (Yak.1:25-27), okutambulanga n'obuwombeefu ne Katonda wo (Mik.6:8).

Nga bwe tulina essuubi eddene bwe lityo twalibadde abantu ebeyawula ku nsi etwebunguludde ey'abatalina ssuubi nga lino; ne twayawulira eri okweesiima kw'oluberera ku kugabana ku butonde bwa Katonda. N'olw'ekyo, 'okweyawula' kwaffe tekwandibadde ng'okw'obuwaze; naye ffe olw'okwawulibwa eri okuyitibwa n'okusuubira kuno okumatiza, twandi kituute ng'eky'obuzaaliranwa okweyawula ku bintu by'ensi eno, ebijjudde enkola y'abantu.

Kati katulowooze ku bimu ku bintu byetwandiyawuddeko, ate mu ssomo 11.3 tujja kuyiga ku ki ekitweyawuza era mu bikolwa byennyini.

OMUKRISTAAYO N'OKUKOZESA AMAANYI

Tuli mu nsi ejjudde ekibi, ng'abamaanyi batuluggunya abanafu. Tulabye mu kitundu 6:1 ng'obufuzi bw'abantu bwe busobola okuyitibwa "setaani" kubanga buteekebwaterkebwa nga bwesigamiziddwa ku kwegomba kw'omubiri - 'setaani wa Baibuli.

Obubaka bwa Baibuli bweddinganamu bwe buno nti mu kaseera akatono ekibi n'ezzadde ery'omusota birilabika ng'ebiwangudde, naye ate lyo ezadde ery'omukazi mu kubonabona kw'engeri ezitali zimu, ku nkomerero liriwangula. N'olw'ensonga eno omukkiriza alagirwa obutaziyizanga mubi ekiseera kyonna (Mat.5:39; Bar 12:17; 1 Bas. 5:15; 1 Peet 3:9).

Tulabye nti obubi bubaawo , era ebiseera ebirala Katonda yabuleeta (Isaaya.45:7: Am.3:6 geraageranya ne ssomo 6:1). N'olw'ekyo okuziyiza obubi nga tukoseza amaanyi kya ndiba kitegeeza nti tuwakkanya Katonda. Ye nsonga lwaki Yesu atulagira obutakosezanga lyannyi mu kuziyiza amaanyi g'obubi "naye omuntu bw'akukubanga oluba olwa ddyo, omukyukizanga n'olwa kkono. Omuntu bw'ayagalanga okuwoza naawe okutwala ekkanzu yo, omulekaranga n'ekizibawo kyo" (Mat.5: 39,40). Eky'okulabirako mu kino ye Kristo kyennyini: "Nawaayo amabega gange eri abakuba...."(1s.50:6).

Ebigambo ebya Kristo ku kuwoza bikwasaganya n'ebikolwa ebya eb'ensi abatakiriziganya na mukkiriza. Ekikolwa nga kino kyakulabirako kikulu nnyo eri okuziyiza obuubi, ea nga tekyandisaanye kukolebwa oyo yenna alina essuubi lye mu ebyo Katonda bye yasubiza ng'ayogera nti: "okuwalana kwange: nze ndisasula bwayogera Mukama" (Ng. 20:22 geraageranya ne Ma.32: 35). Olw'ensonga eno Pawulo yabogolera Abakkolinso olw 'okutwala bannabwe mu misango (1 Kol. 6:1-7).

Ku lw'essuubi lyaffe eddene, tetwandifuddeyo nnyo ku bye tulaba ng'ebitali bya bwenkannya (mu nsonga ezimu) mu bulamu obwa kaakano: "Omuntu yenna ku mmwe bw'aba n'esonga ku munne, yandigenze mu bamateeka. . . Temumanyi ng'abatukuvu be balisalira ensi omusango?" (1 Kol 6:1,2). Okutwala abalala mu mbuga z'amateeka, olw'ebyo byetweyagaliza fekka omukkirizza tekikkirizika mukkiriza owa ddala kukirowooza nako. Waliwo asala emisango omu – ye Mukama. N'olw'ekyo tetusaana kwefuula balamuzi mu magezi nti ye yekka omulamuzi w'ensi yonna.

Poliisi n'ebitongole ebirala ebikumaddembe bikozezebwa abo abali mu buyinza okugezako okuggyawo ebikolwa ebibi, ate (emirundi egimu), okwekumira mu buyinza.

Bino byonna bissibwawo lwa kuziyiza bubu. N'olw'ekyo ye omukkiriza omutuufu tasaana ku bibeeramu. Abo bonna abakwata ekitala, balifa kitala (Mat.26:52). Kino kiddamu etteeka lya Katonda eligamba nti: "Oyo yenna ayiwa omusaayi gw'omuntu (n'ekigendererwa), omusaayi gwe guyiyibwenga abantu: kubanga omuntu yakolebwa mu kifaananyi kya Katonda" (Lub. 9:6). N'olw'ekyo okulwanagana okweyagalire kwonna ne banaffe kuba okulwannagana ne Katonda, okujjako nga Katonda yakikkiriza.

Mu Ndagaano Empya, twagambibwa nti: "yagalanga ababalabe bo musabirenga ababayigannya era n'abo ababagirira ekyejo" (Luk.6:27; Mat.5:44) Abasirikale ne Poliisi; bakolera mu kukontana n'enkola zino era n'olw'ekyo omukkiriza ow'amazima tateekwa kwetaba n'abano. Okubera omukozi mu bitongole bino, wadde okwetaba mu bikolwa byaabyo, tekyandibade kirungi, kubanga tulaba nti olina okusooka okulayira ate nga ekikolwa kino kituggyako eddembe lyaffe ery'okugondera amateeka ga Katonda.

N'olw'ekyo abakkiririza mu Yesu bulijjo babadde nga bewalira ddala ebikwata ku buwereza mu bakwata mmundu, wadde nga kino tekibalobera kunoonya mirimo mirala bannansi bannabwe gye basobola okuganyulwamu.

11.2.1 Omukristaayo N'ebyobufuzi

Okutegeera okulungi ate n'okunywerera mu kukkiriza okw'okujja okw'obwakabaka bwa Katonda kyandibade kitegeza obutateeka nnyo essuubi lyaffe mu bukulembeze bw'abantu kubanga tebusobola kuleeta mirembe gya nkalakalira. Yesu yagamba nti ebintu biryeyongerera okwoononeka "mu nnaku ez'oluvanyuma" ng'anatera okudda (Luk 21:9-11;25-27). Kizibu okukkiririza ebigambo bye bino ate nga mu kiseera ky'ekimu tusubira nga tusobola okwongerera okukyusa embeera y'ensi nga tuyita mu by'obufuzi. Wabula kinoomu, okukolanga obulungi eri abantu bonna ng'omukisa gulabise kye kyokka kye tusobola okola (Bag. 6:10).

Ebyawandiikibwa ku bakkirizza abasooka, bibalaga ng'abantu abawaayo obulamu bwabwe eri eby'omwoyo nga balindirira okudda okwa Kristo. Kino nga bakyoleka ensi eyali ebebunguludde nga babuulira Enjiri.

“. . . ekkubo ery'omuntu teriri mu ye yennyini: tekiri mu muntu atambula okulungaamyanga ebigere bye" (Yer. 10 :23); bwe tuwa ebigambo bino obuzito bwa byo kiba kitegeeza nti tulina okulaba ng'obukulembeze bw'abantu ky'ekintu abaana ba Katonda kyebatalinoonya. N'olw'esonga eyo okulonda kimu ku ebyo ebitakwatagana na kutegeera okw'amazima kwa kino. "Oyo Ali waggulu ennyo ye afugira mu bwakabaka bw'abantu era abuwa buli gw'ayagala (Dan 4:32). Oyo ge mmaanyi agali waggulu wabo bonna abali mu bifo ebya waggulu mu bwakabaka bwa kaakano (Mub.5:8). Kale abafuzi bonna aba kaakano bawebwa amaanyi gaabwe okuva eri Katonda (Bar13:1); n'olw'ekyo okulonda mu nkola y'abantu bonna kiyinza okuleta obutalonda oyo Katonda gwe yasiima okuba mu buyinza. Kale ekyawandiikibwa kye kiva kigamba nti Katonda yawa Nabukadduleza kabaka we Babulooni amawanga agamu agafuge (Yer.27:5,6)

Olw'okuba ffe tukitegeera nga Katonda amawanga yagassa mu mikono gya bafuzi bago, tusaanye okuba eky'okulabirako eky'abatuze abegedereza abagondera amateeka ag'ensi mwetuli, okuggyako ago agokontana na mateeka ga Kristo.

“Buli muntu awulirenga abakulu abafuga.... n'abakulu abaliwo baalagirwa Katonda . . . Era kyemuva muwa omusolo . . . Musasulenga bonna amabanja: abo musolo omusolo; ab'empooza mpooza; oba kutiibwa kutya; ab'ekitiibwa kitiibwa” (Bar 13:1-7).

N'olw'ekyo ebibiina by'Abakristaayo ebyetaba mu ngeri yonna nge awakkanya eby'obufuzi oba obujjemu mu kusasula emisolo kiraga obutafaayo bwabwe eri enkola y'ennono za Baibuli. Wabula eky'okulabirako kya Peetero bwe yeyongera n'omulimo ogw'okubuulira Kristo, ate nga gavumenti yali emugganyi, kiraga engeri naffe gye tusobola okugondera amateeka g'abantu singa gaba tegawakkanya amateeka ga Kristo: “Kirungi mu maaso ga Katonda okuwulira mmwe okusinga Katonda mwogere” (Bik 4 ;17-20: 5:28,29).

11.2.2 Omukristaayo N'amasanyu g'ensi

Olw'ensi obutaba na nkolagana y'amazima ne Katonda era n'essubi mu biseera eby'omu maaso yegunjuzayo engeri nnyingi ez'okwesanyusa. Abo abanoonya okukula mu by'omwoyo bandibadde bewalira ddala ebintu byonna omuntu byanoonya okusanyusa omubiri – gw'ekibi ebisobola okubaleetera okwonoona. “Kubanga omubiri gwegomba nga guwakana n'omwoyo, n'omwoyo nga guwakana n'omubiri” (Bag 5:17). Olw'okuwakana kuno okukulu ennyo okuliwo wakati w'omubiri n'omwoyo kiba kizibu okugamba nti tuli bawereza ba bya mwoyo ate mu kiseera ky'ekimu ne tugoberera okwegomba kw'omubiri. Ensi yetoololera ku ”kwegomba okw'omubiri, n'okwegomba okw'amaaso n'okwegulumiza okw'obulamu okutaliimu” (1 Yok.2:16) “Kale omuntu yeena bw'ayagala okubeera mukwano gw'ensi yeefula mulabe wa Katonda” (Yak.4:4). Okuba mukwano gw'abaana b'ensi, okulaba zifilimu ez'ab'ensi n'ebiri ng'ebyo kuba “okubeera mukwano gw'ensi”. Ok'wegomba okw'ensi kuggwaawo era naabo abakola omukwano n'ensi mu bulamu buno baliggwaawo nayo (1Yok.2: 15-17). Ensi (kwe kugamba abantu) ey'ababi erizikirizibwa ku madda ga Yesu ag'okubiri, kubanga “ensi yonna eri mu bubu” (1

Yok.5:19). Bwe tuba twagala okuwona okuzikirira, tuteekwa “obutaba ba nsi” (Yok. 17 :16 geraageranya ne Kub. 18:4).

Engeri yonna ey’ensi ey’okusanyusa omubiri esinga ereeta abunafu ku mubiri: okufuweeta sigala, okukozesa ebidagala ddagala, n’okunywa ebitamiiza ebisuuse byakulabirako ku kino. Embeera ey’obulamu bwaffe, ssente zaffe, bino byonna bya Katonda . N’olw’ekyo bino byonna tetusaanye kubikozesa mu ngeri yaffe gyetwagala, naye tuteekwa kubikozesa ng’abakozesa ebyo Katonda byatuwadde. Buli omu alibuuzibwa engeri ey’emirimu gye ku lunaku olw’okusalirako omusango (Luk.19: 12-26). Empisa ng’okufuweeta sigala, okunywa ebitamiiza okusuufu byonoona enfuna zaffe n’embeera z’obulamu bwaffe. “Temumanyi nga muli yeekalu ya Mukama nti era ne mwoyo wa Katonda attula mu mmwe? Omuntu yenna ayoonona yeekalu ya Katonda n’oyo Katonda alimuzikiriza . . . emibiri gyammwe ye yeekalu ya mwoyo mutukuvu wa Katonda oyo attula mu mmwe. . . temuli ku bwammwe . . . mwagulibwa omuwendo kale mugulumizenga Katonda mu mubiri gwammwe “ (1 Kol .3: 16,17; 6: 19,20). n’olw’ekyo okukozesa obubi omubiri nsonga y’amaanyi.

Wabula kimanyiddwa nti ebikolwa nga bino omuntu bwabeera nga yali abikola nga tannakyusibwa, kiyinza obutamubeerera kyangu okubimalawo mu bbanga ettono. Ekisuuubirwa mu oyo abikola kwe kutegeera obubi bwabyo, era n’okufuba ennyo okubireka. Okweralikirira kwandibadde kugibwaawo n’ekigambo kya Katonda n’okusaba, so si na ngeri yabiwooyawooya eby’abantu.

Mu by’okulabirako ebyo byonna ky’eky’okwebuuzza ekikulu oba nga endowooza zaffe tuzirese zikyusibwe n’enkola eya Kristo okuyita mu kigambo kya Katonda. Kino bwe kiba nga bwe kiri, tuba tutunulira ebintu bino byonna, nga kw’ogasse n’obutali bulungi bwonna nga ebitakwatagana na bulamu obwegomba okufaanana Kristo.

“ Naye mmwe temwayiga bwe mutyo Kristo; obanga mwamuwulira, ne muyigirizibwa mu ye ng’amazima bwe gali mu Yesu : mu bigambo by’empisa ez’olubereberye, mmwe okwambula omuntu ow’edda . . . okwambala omuntu omuggya eyatondebwa mu

kifaananyi kya Katonda mu butuukirivu ne mubutukuvu obw'amazima. Kale mwambule obulimba, mwogerenga amazima buli muntu ne munno. Musunguwalenga so temwonoona enjuba eremenga okugwa ku busungu bwammwe. So temuwanga bbanga setaani. Eyabbanga alemenga okubba nate: naye wakiri afubenga, ng'akola ebirungi n'emikono gye, alyoke abeerenga n'eky'okumuwa eyeetaaga" (Bef. 4:20-28)

11.3 EBIKOLWA BY'OBULAMU MU BUKRISTAAYO

11.3.1 Okuyiga Baibuli

Bwe tumala okubatzwa, tusaana okubala "ebibala olw'okutukuzibwa", okutambulira mu bulamu obw'omwoyo so sikutambulira mu kwegomba okw'omubiri (Bar.6: 22, 8:1; Bag.5:16,25). Tubala ebibala eby'omwoyo ku lw'ekigambo kya Katonda ekituula mu ffe (Yok.15:7,8). Tulabye nga tukulemberwa omwoyo olw'ensonga nti: omwoyo gwa Katonda guli mu kigambo ate gukolera mu kigambo Kye. Tuteekwa okusembera okumpi n'ekigambo ekyo mu bulamu bwaffe bwonna bulijjo, nga tuyita mu kusoma n'okuyiga Baibuli.

Okusoma n'okulowooza ku kigambo kya Katonda kiviramu omuntu okutegeera obwetaavu bw'okubatizibwa, era ne kimwagalisa okussa mu nkola ekikolwa ekyo. Omutendera guno ogw'okuleka ekigambo kifuge ebikolwa byaffe n'okuba endagiriro y'obulamu bwaffe kisaana ogenda mu maaso; okubatizibwa ly'edaala erisookerwako mu bulamu bw'oluberera obw'okugondera ekigambo kya Katonda. Waliwo eky'akabi ekiyinza okuva mu kumanya ennyo Baibuli n'ennono z'ebiyigirizibwa mu Njiri, ekiyinza okututeka mu mbeera ng'ekigambo tekitukyusa; tuyinza okusoma obusomi ebigambo byokka nga kyokka tetubiteeka mu bikolwa byaffe. N'olw'ensonga eno kiba ky'amagezi okwegayirira Katonda nga tetunnatandika kusoma ebyawandiikibwa ebitukuvu: "Onzibule amaaso gange ndabe eby'ekitalo ebiva mu mateeka go" (Zab.119:18).

Ekigambo kya Katonda kirina okuba emmere yaffe eya bulijjo - ddala ddala, okukyesigamako, n'obuzaalirana bw'okukyagala, kwandisiinze n'okuyaayaanira emmere gye tulya. "Nateereka ebigambo eby'akamwa ke okusinga emmere yange engwanira"

kwe kwali okulowooza kwa Yobu (Yobu. 23:12). Ne Yeremiya mu ngeri y'emu agamba nti "Ebigambo byo byalabika gye ndi ssanyu; n'okusanyuka kw'omutima gwange (Yer.15: 16). N'olw'ekyo kikulu era kyetaagisa okuwaayo ekiseera okusoma Baibuli buli lunaku eri okuzimba embeera zaffe ez'obulamu bulijjo. Okuwaayo edakiika 30 eri okuyiga Baibuli nga totagganyiziddwa nga ekintu ekisooka ku makya, kituwa okutandiika buli lunaku nga tuli mu mbeera ennungi eye by'omwoyo. Kyetaagisa empisa z'obukkiriza ezikolwa mu ngeri eyo.

Nga engeri ey'okwewala embeera y'obuzaalirana egezaako okwagala okusoma ebitundu ebyo byokka bye twagala, abawandiisi b'ekitabo kino bagaba akapapula ek'enteekateeka y'okusoma Baibuli akamanyiddwa nga "The Bible Companion" (kafuunibwa okuva ku bawandiisi) Enkola eno ewa ebitundu eby'okusoma buli lunaku, nga ekikivamu kwe kusoma Endagaano Empya emirundi ebiri buli mwaka ete yo Endagaano Enkadde omulundi gumu buli mwaka. N'olw'ekyo buli lwetukungaana, tuba ne kitugatta amangu, essula ze tubadde nga tusoma mu Baibuli by'ebirina okuvaamu embooji yaffe. Naye tulina okuba abagendereza mu butasoma busomi kyokka. Tuteekwa okuleka ekigambo kituule munda mu mitima gyaffe. Yerimiya yayogera bwatii: "Omutima gwange munda yange gumenyesa, amagumba gange gonna gakankana nninga omutamiiivu ... kulwa Mukama n'olw'ebigambo bye ebitukuvu" (Yer.23: 9). Yali ayoogera ku Mukama nga ekigambo, n'olw'ekyo yawulira nga Katonda amuli kumpi era nga yamulagira bwe yali ng'asoma era nawulira ekigambo kye.

11.3.2 Ebikolwa By'obulamu Mu Bukristaayo: Okusaba

Ekimu ku ebikolwa ebyatagisa okuba nakyo kwe kusaba. Bwe yamala okutujjukiza nti: "waliwo omutabanganya wa Katonda n'abantu, omu, omuntu Kristo Yesu; oyo eyeewayo abe omutango olwa bonna", Pawulo amala nannyoonyoola ku ebyo ebiva mu kutegeera omulimo gwa Kristo: "Kyenva njagala abasajja basabenga mu buli kifo. . . awatali busungu na mpaka" (1Tim.2:5 –8). Kubanga tetulina kabona asinga obukulu etayinza kulumirwa wamu naffe mu bunafu bwaffe naye eyakemeebwa mu byonna bumu nga ffe, so nga ye talina kibi. Kale tusemberenga n'obuvumu eri entebe ey'ekisa tulyoke tuweebwe okusaasirwa era tufune ekisa olw'okubeerwa bwe tukwetaaga" (Beb 4:15,16).

Ddala bwe tumanya era ne tusiima Kristo nga kabona waffe omukulu asinga era awaayo okusaba kwaffe n'amaanyi eri Katonda, kyanditwongedde okusaba n'obukkiriza. Wabula okusaba kwaffe kuno tekwandibadde "ebyetaago byaffe" byokka eri Katonda; okwebaza emmere nga tetunnalya, okumusaba okututambuza obulungi mu ngendo zaffe, saako n'ebirala bisaanye okukola ekitundu ekikulu mu saala zaffe.

Okwanjulira Katonda emitawana gyaffe mu kusaba kino kyokka, kisaanye okutuwa eddembe: "Naye mu kigambo kyonna mu kusabanga n'okwegayiriranga awamu n'okwebazanga bye mwangala bitegeezebwenga eri Katonda. N'emirembe gya Katonda, egisinga okutegeerwa kwonna, ginabakuumanga emitima gyammwe n'ebirowoozo byammwe mu Kristo" (Baf. 4:6-7).

Mazima ssala zaffe bweziba nga kwe okwagala kwa Katonda, aziddamu zonna (1Yok 5:14). Tusobola okumanya okwagala kwa Katonda nga tuyita mu kusoma ekigambo kye; ekitubikkulira mwoyo we oba okulowooza kwe gye tuli. N'olw'ekyo okuyiga Baibuli kusaana okutusomesa engeri y'okusaba n'ebintu eby'okusaba; bwe kityo ne kifuula essala zaffe okuba ez'amaanyi. "Kale . . . ebigambo byange bwe binnywerera mu mmwe, musabenga ekyo kye mwagala munakikolerwanga (Yok 15:7).

Mu byawandiikibwa mulimu eby'okulabirako eri essala eza bulijjo (Zab. 119: 164; Dan.6: 10). Ku makya n'eggulo, okusaba mu bigambo ebimpimpi nga bitono eby'okwebza emisana, kisaana okuba enkola gye twemanyiiza era n'etugitambuliramu.

11.3.3 Ebikolwa By'obulamu Mu Bukristaayo: Okubuulira

Okukemebwa okunene okubalukawo olw'okutegeera Katonda omu, bwe butaagaliza balala eby'omwoyo. Tuyinza okuba abamatiivu mu nkolagana yaffe ne Katonda, ne twemalirira mu kusoma Baibuli ne mu by'omwoyo, naye ne tutaafayo ku kugabana bintu bino ne banaffe balala - betussa nabo ekimu ate naabo abatwetoolodde. Ekigambo kya Katonda ne Njiri y'amazima mu Baibuli bigeraageranyizibwa ne kitangala oba tabaza eyakira mu nzikiza (Zab. 119:105; Ng. 4:18). Yesu yagamba nti oyo yenna alina etabaza eno tayinza kugivunikira mu kibbo wabula okugyakiza bonna (Mat. 5: 15). "Muli kitangala

kya nsi” Kubanga mwabatizibwa okuyingira mu Kristo, ye wuuyo omusana gw’ensi (Mat 5:14; Yok 8:12). Kristo yeyongera okugamba bwati: “Ekibuga bwe kikubibwa ku lusozi tekiyinza kukisibwa” (Mat 5;14).

Mazima bwe tubaawo ku bwe Njiri y’amazima eyo gyetwategeera, “obutukuvu” bwaffe bulilabibwa eri abo be tubeera nabo. Tetusoboola kukweka mazima gagamba nti ‘twayawulibwa’ eri essuubi ery’obwakabaka ate ne ‘twawulibwa’ okuva ku ngeri eza b’ensi.

Ng’akakodyo tusaana okunoonya okugabana okutegeera kwaffe eri Mukama na bonna be tusinginkana: nga embooji yaffe tugifuula ey’eby’omwoyo; nga twogera ku ebyo bye tukkirizamu eri abantu eb’ekkanisa endala, nga tugaba obupapula obuliko ebikwata ku byo, ate n’okulaanga, zino zimu ku ngeri zetuyinza okuleka omusana (etabaza) gwaffe okwaakira abalala. Tetusaana kulwooza nti omulimo ogw’obujjulizi gwabo banaffe abasobola, kikwata ku buli omu.

Emu ku ngeri ezisinga okuvaamu ebibala mu kubuulira kwe kwogera ku ebyo byetukkirizamu eri ab’omu maka gaffe ate n’abo abatuli kumpi: gamba nga mikwano gyaffe. Abo abalina bakazi baabwe oba abasajja baabwe nga tebannamanya mazima basaana okubannyonyola ebyo byetukkirizamu, naye nga kino bwe kimala okukolebwa, tekyandibadde ky’amagezi okubatekako ennyo ku bunkenke oba okubiddinganamu. Abakyusibwa mu bunkenke Mukama si bayagala. Omulimo ogwaffe kwe kuwa obujjulizi eri amazima naye ga tetufaayo nnyo ku muwendo ogwabannukula. Tulina obuvunanyizibwa bunene nnyo okuwa obujjulizi buno (Ez.3: 17-21); Kristo bwa komawo nga tukyali balamu “abasajja babiri baliba mu niimiro; omu alirekebwa omulala n’atwalibwa” (Luk 17:36). Kiriba si kya bulijjo Kristo okudda nga tetusobodde kwogera eri ab’egaanda zaffe n’emikwano gyaffe be tukola nabo ku bikwata ku madda ge ag’okubiri bwa liba azze.

11.3.4 Ebikolwa By'obulamu Mu Bukristaayo: Obulamu mu kkleziya/ Ekkanisa

We tutuuse mu ssomo lino twayogedde ku buvunnayizibwa bwaffe eri eby'omwoyo. Wabula tulina omulimo ogw'okungaananga n'abo be tugabana nabo ku ssuubi lyaffe. Nate era, kino kyandibadde kya mu buzaalirana kye tusaanye okukola awatali kuwalirizibwa. Tulaze nti omuntu olumala okubatizibwa atandika olugendo mu ddungu olumutwala mu bwakabaka. Kya buzaalirana okwagala okuba awamu naabo bokka be tutambula nabo mu lugendo luno. Tuli mu nnaku ez'oluvannyuma nga era Kristo anaatera okudda; okusobola okuwangula okemebwa kwonna kwonna okutujjira mu biseera bino, kitwetagisa okussa ekimu naabo bokka bwe tuyimiride obumu: “Tetulekanga kungaana wamu. . . naye nga tubuulirira era nga tweyongeranga okukola ebyo bwe tutyo, nga bwe tulaba olunaku luli lunatera okutuka (Beb.10:25 geraangeranya ne Mal.3:16). N'olw'ekyo abakkiriza balina okukola ennyo n'amaanyi okulaba nga basisinkananga era ne mukuwandiikiragananga n'okukungaananga okusoma Baibuli, okusembera n'okubuullira enjiri.

Buli omu, yayitibwa ku lulwe 'okuva' mu nsi eri essuubi ery'obwakabaka bwa Katonda. Ekigambo 'abatukuvu' kitegeeza 'omuntu eyayitibwa', era kiyinza okutegeeza abo bonna abakkiriza abatuufu, so si abo bokka abaali bamanyiddwa ennyo mu ebiseera ebyayita. Ekigambo 'ekkeleziya' eky'Oluyonaani ekyakyusibwa mu Lungereza nga: 'ekkanisa' amakulu gaakyo: 'ekibiina ky'abo abayitibwa' kwe kugamba abakkiriza. Kale 'ekkanisa' kitegeeza ekibiina ky'abakkiriza, so si kizimbe mwe bakungaanira. Okuggyawo obutategeragana mu nkoseza ey'ekigambo kino, abamu bagezaako okukozesa 'ekkeleziga' mu kiso kya 'ekkanisa'..

Buli awali abakkiriza abawera; kababeere nga bali mu kibuga oba mu kitundu kyonna, kyandibadde kirungi abantu abo okwefunira ekifo eky'okungaanirangamu. Eno eyinza okuba ennyumba ey'ow'oluganda oba ekifo ekipangisibwa. Ezimu ku kkeleziya mu nsi yonna basisinkana mu bifo ebikungaaniramu abantu, wooteeri, mu nnyumba z'abantu oba mu bizimbe byabwe. Ekigenderera ky'ekkeleziya kwe kuyambagana mu lugendo olw'omu bwakabaka. Kino kikolebwa mu ngeri nnyingi gamba ng'okuyigira awamu Baibuli

oba okuwa obujulizzi obw'ekigambo eri ensi mu kubuulira. Ekkleziya emirimo gyayo egikola mu ngeri efaanana bweti:

Ku Sunde essawa 5 ez'okumakya – okusaba n'okumenya omugati.

12 ez'olwegulo – okubuulira eri abantu bonna

Olw'okusatu 2 ez'ekiro – okuyiga Baibuli.

Ekkeleziya kimu ku kitundu eky'abantu ab'omunnyumba ya Katonda. Era buli mu kibiina kyonna eky'abantu ba Katonda abali awamu, buli omu mu bo afaayo era n'abeera omugonvu eri banne. Kristo kyennnyini eyali omukulu ennyo mu by'omwoyo, yeyisa “ng'omuddu eri abantu bonna” yanaaza ebigere by'abayigiriza wadde nga bo bawakana ani eyali asinga obukulu mu bo. Yesu ayagala ogoberere eky'okulabirako kye eri ensonga eno. (Yok.13:14,15; Mat.20:25-28).

Abakkiriza bakozeza ebigambo 'muganda wange' oba 'mwannyinaze', nga tebafuddeyo ku bitiibwa byabwe ne bye bakola mu bulamu bunu. Newakubadde kiri bwe kityo teberabira kuwa kitiibwa bakkiriza ababasooka okutegeera Katonda; abamaze emyaka emingi ennyo nga batambulira mu kutya Katonda. Era ekuwabalwa kwabwe kuba kyamuwendo nnyo naddala eri abo abagala okugoberera ekigambo kya Katonda. Wabula, okuwabalwa kuno bakutwala singa kuba kuwa ekifaananyi ky'ekigambo kya Katonda kyennyini mu Baibuli.

11.3.5 Ebikolwa By'obulamu Mu Bukristaayo: Okumenya Omugaati

Okusaba n'okusoma Baibuli, kugenderako n'ekiragiro kya Kristo okulyanga (oba okumenya omugaati) n'okunywanga ku enviini katono nga tujjukira ssaddaaka ye, kyetagisa. “. . . Kino mukikolenga okunjukiranga” (Luk. 22: 19). Yesu yayagala abagoberezi be bakolenga bwe batyo bulijjo okutuusa lw'alidda, olwo lwaligabana nabo omugaati n'eviini nate (1 Kol.11:26; Luk. 22:16 –18). Yesu Mukama yawa Paulo okwolesebwa okw'enjawulo ku bikwata ku kumenya omugaati nga bwe yakola ku bikwata

ku kuzuukira kwe (1Kol.11:23; geraageranya ne 15:3); bwe kityo okumenya omugaati kikulu.

Omugaati kabonero ak'omubiri ogwa Kristo ogwawebwayo ku musalaba, ate enviini omusaayi gwe (1Kol.11:23 - 27). Tebifuukira ddala mubiri na musaayi gwa Yesu. Yesu bwe yayogera nti guno mubiri gwange (Mat. 26:26) tukitegeera ng'akabonero k'omubiiri gwe. Yesu yali ategeeza mu bulambulukufu biri ebigambo ebyayogerwanga ku mbaga y'okuyitako nti: "Guno gwe mugaati ogw'okubonabona bajjajjaffe gwe balya mu nsi y'e Misiiri". Si gwe gwali guli gwennyini e Misiiri. Kirabika okuba ng'abakkiriza abasooka batuukirizanga ekiragiro kino eky'okumenya omugaati bulijjo (Bik.2:42,46) – kiyinzika okuba gwali nga mulundi gumu buli wiiki (Bik 20:7). Bwe tuba nga ddala twagala Kristo tulina okugondera amateeka ge. (Yok 15:11-14). Bwe tuba nga tulina enkolagana eya namaddala naye, tulina okujjukira ssaddaaka ye nga bwe yatugamba, kino ne kitukubiriza okujjukira obulokozi obunene bwe yatukako. Ekaseera ek'okusirikiramu nga tulwooza ku kubonabona kwe ku musalaba kyandifudde okugeezesebwa kwaffe kwe tuyitamu nga ekitono ennyo bwogeraageranya n'okwa Mukama waffe kwe yatukako.

Okumenya n'okulya ku mugaati n'okunywa enviini mukolo mukulu gwa kujjukirirako; temuli kyamagero kyonna kibaawo nga kino kikolebwa. Kino kifaananako n'embaga y'okuyitako eyakolebwanga mu teeka Iya Musa (Luk. 22:15; 1Kol. 5:7,8) Embaga y'okuyitako yakolebwanga lwa kujjukirirako olunaku olw'okununulibwa okuva e Misiiri Katonda kye yakola ng'ayita mu Musa wali wa Nnyanja Emyuufu. Omukolo gw'okumenya omugaati gutujjukiza obulokozi bwaffe okuva mu kibi nga tuyita mu Kristo okwaliwo ng'afiira ku musalaba; era naffe kwetwegaata mu kubatiizibwa. N'olw'ekyo okutukiriza etteeka lino kisaana okuba eky'obuzaalirana kye twagala okukola.

Okulya ku mugaati n'okunywa enviini bituletamu okwagala Kristo, era n'ebintu byonna ebikwata ku bulokozi bwaffe nate bifuuka bya ddala. Kale okumenya omugaati omulundi ogumu buli wiiki kabonero ak'obulamu obulungi mu by'omwoyo. Singa wabawo oyo yenna atasobodde kukikola ne bakkiriza banne, yandikikoze yekka. Tawalibadde kya kwekwaasa kyonna kyonna kitugaana kutuukiriza etteeka lino. Tufubenga nnyo

okutereka omugaati n'enviini era nga tebituggwako okusobola okukola omukolo guno, nga wadde ne mu mbeera embi ennyo obutaba nabyo tekyanditulemeseza kujjukira Kristo mu ngeri yonna gye tuba tsubodde nga bwe kyateekebwateekebwa. Yesu yakozesa omubisi gw'omubibala eby'omuzzabbibu (Luk. 22:18), kale bwe tutyo naffe tusaanye okukoseza enviini eva mu bibala ebyo.

Okulya n'okunywa – obubonero buno obulaga ssaddaaka ey'okubonabona kwa Kristo, kye kitiibwa ekisinga obukulu omusajja oba omukazi ky'asaana okukola. Okukozesa obubonero buno naye nga tetufuddeyo kumanya makulu gaabwo kyenkana kumpi n'okuvoola, kubanga tulaba nti “buli lwe mulya ku mugaati era ne muywa ku kikompe kino mulangirira okufa kwa mukama waffe . . . kyanaavanga aza omusango ogw'omubiri n'omusaayi gwa Mukama waffe buli anaalyanga ku mugaati oba anaanywanga ku kikompe kya Mukama waffe nga tasaanidde” (I Kol. 11:26,27). N'olw'ekyo omukolo guno ogw'okumenya omugaati gusaanye okukolebwa mu budde obulungi ate era mu kifo awatali kintu kyonna kigaana oyo yenna oba abo bonna abagulimu kussa birowoozo byabwe kw'ekyo ekiba kigenda mumaaso. Kale kyandibadde ku makya ennyo oba ekiro ddala mu kifo kyonna ekigwanidde. Twongera okuweebwa amagezi nti: “Buli muntu yeekeberenga yekka alyoke alyenga ku mugaati bw'atyo era anywenga ne ku kikompe” (1 Kol.11:28). N'olw'ekyo tusaanye okussa ebirowoozo byaffe ku ssaddaaka ya Kristo si na kindi naye nga tutunulira mu ebyo ebyawandikibwa mu Njiri ebikwata ku kukomererwa kwa Yesu, nga tetunnakwata ku bubonero buno. Bwe tukola kino mu ngeri ennungi tuba twekebera fekka mu mutima n'eri Kristo.

Engeri ey'omukolo ogw'okummenya omugaati ennungamu eri nga eno.

- Essala - nga tusaba Katonda awe omukisa gwe eri olukungaana lwaffe; okubikkula amaaso gaffe eri ekigambo kye: nga tujjukira n'ebyetaago by'abakkiriza banaffe; okutendereza Katonda ku lw'okutwagala naddala okwo okulabikira mu Kristo, saako okusaba ebintu byonna ebirala.
- Okusoma amassomo ag'olunaku nga bwe galambikiddwa.

- Okulowooza ku byonna eby'okuyiga bye tufuna mu masomo ago, oba okubuulirwa - era nga kuno kwe kukulembera ekyo kyennyini ekinyusi ky'omukolo gwaffe - okujjukira Kristo.
- Okusoma 1 Kol 11:23-29.
- Akabanga ek'okusirikiramu nga twekebera mu mitima gyaffe.
- Essala eri omugaati.
- Okumenya omugaati ne tulyaako katonu.
- Essala eri enviini.
- Okunywa ku nviini katonu.
- Essala emaliriza.

Omukolo gwonna gwanditute nga ssaawa emu yokka.

11.4 OKUFUMBIRIGANWA MU BUKRISTAAYO

Katutandike ekitundu kino nga tulowooza ku batannawasa oba okufumbirwa mu kiseera nga babatizibwa. Mu ssomo 5.3 tuyogedde ku bwetaavu bw'okufumbiriganwa n'omukikriza eyamala okubatizibwa. Waliwo ebitundu bingi ebizamu amaanyi eri abo abatannafumbiriganwa okusigala nga bwe bali kibasoboseze okweyongera okulowooza ku bya Katonda - emirimu gye (1 Kol. 7:7-9, 32-38 geraageranya ne 2 Tim. 2:4; Mat.19:11,12,29; Mub. 9:9). "Naye okufumbiriganwa bwe mufumbiriganwa nga temwonoonye" laba (1Kol.7:28). Abatume abasinga obungi baali bafumbo (1Kol. 9:5), era okufumbiriganwa nga Katonda bweyakuteekateeka kuleeta ebirungi ebirabibwako ate ne mu by'omwoyo. "Okufumbiriganwa kwa kitiibwa eri bonna n'ekitanda kirongoofu" (Beb. 13: 4), "Si kirungi omuutu (omussajja) okubeeranga yekka", okujjako ng'asobola okwekuumira mu bintu eby'omwoyo, era n'olw'ekyo Katonda yassaawo okufumbiriganwa (Lub. 2:18-24). Kale, "alaba omukazi okufumbirwa alaba ekirungi, era afuna okuganja eri Mukama . . . omukazi omutegeevu ava eri mukama (Ng .18:22; 19:14).

Ensonga eno efunzibwa n'obwenkanya mu 1Kol.7:1,2: "Kirungi omusajja obutakwatanga ku mukazi. Naye olw'obwenzi buli musajja abeerenga ne mukazi we ye, na buli mukazi abeerenge ne musajja we ye" (geraageranya n'olunnyiriri 9).

Amakulu agali mu nyiriri zino ge gano nti okuba mu bikolwa byonna ebweru w'obufumbo buba bwenzi. Okulabula eri ebikolwa eby'obwenzi. (eri abo abatannafubiriganwa), okwenda (okwegatta kwabo abafumbirigana oba omu ku bo ebweru w'obufumbo) n'ebikolwa ebirala byonna ebibi kusangibwa kumpi mu Ndagaano Empya yonna. Laba Bik.15:20, Bar.1:29; I Kol. 6 :9-18, 10:8; 2 Kol. 12 :21, Bag. 5:19; Bef. 5 :3; Bak. 3:5; 1 Bas. 4:3; Yuda 7; 1 Peet 4:3; Kub 2:21.

Kale okusinziira ku ssira lino eriddibwamu bwe lityo, kiba kibi obutagondera ebyo Katonda byayagala. Newakubadde Mukama asanyukira okutusonyiwa ebibi eby'obunafu bwaffe bwe tubyennenya (gamba ng'eky'okulabirako kya Dawudi bwe yayenda ku Basuseba), naye okukola ebintu ebifaanana nga bino kivaamu okwesaalira omusango fekka. Bino Pawulo yabyogeranga nnyo: "Obwenzi obukaba . . . n'ebiri ng'ebyo nga bye nnasooka okubabuulira, nti bali abakola ebiri ng'ebyo tebalisikira bwakabaka bwa Katonda" (Bag. 5:19,21), Kale "mwewalenga obwenzi (geraageranya ne 2 Tim. 2:22). Buli kibi kyonna omuntu ky'akola kiri kungulu ku mubiri naye ayenda akola ekibi ku mubiri gwe ye" (1 Kol. 6:18).

Kigenda kikirizibwa mu nsi yonna nti abavubuka basobola okubeera awamu wadde nga tebannafubiriganwa era nti basobola n'okwegaata awamu mu bikolwa eby'abafumbo. Okufumbiriganwa okw'abakirizza kusaana okuba nga okwa Katonda kwe yateekateeka so si kw'abantu kwe begunjizawo bokka. Okufubiriganwa tekwaassibwawo ku bwa muntu, naye kwabawo kubwa Katonda. Okusinziira ku Baibuli, okufumbiriganwa, kulimu ebintu nga bisattu.

- Wabawo omukolo ogw'okufumbiriganwa kagube mutono gutya. Ebyawandiikibwa ku Bowaazi ebikwata ku kuwasa kwe mu Luusi 3; 9-13 biraga nga okufumbiriganwa si kintu kya kugwira bugwiizi. Wateeka okubawo ekiseera ddala ekimanyiddwa obulungi abantu mwe banafubiriganirwamu. Kristo ageraageranyizibwa n'omugole omusajja ate bo abakkiriza ng'abagole abakazzi, Kristo alifumbiriganwa nabo ku madda ge ag'okubiri. Walibeerawo "Obugole

bw'omwana gw'endga" (Kub. 19:7-9). Enkolagana wakati aw'omusajja n'omukazi lugero olutegeeza enkolagana eriwo wakati wa Kristo n'abakkiriza (Bef.5:25-30); nga bwe wagenda okubaawo ekiseera kitono eky'embaga y'abakkiriza ne Kristo, ne bwe kityo walina okubawo obugole wakati w'abo abakkiriza obutandikira ku kufumbiriganwa, ng'akabonero akalalaga okwegatta kwa Kristo n'abakkiriza wali ku ntebe y'omusango.

- Okufumbiriganwa kwa Katonda ne Isiraeli kwalimu okuyingira mu Ndagaano ey'obutukuvu eri buli omu (Eze.16:8), na kino kyandibadde mu kufumbiriganwa okw'abakkiriza.
- Omusajja n'omukazi okwegatta awamu kintu ekyetagisa okutukiriza ensonga ez'obufumbo (Ma.21:13; Lub.24:67; 29:21; 1Bassek. 11:2). N'olw'ensonga eno 1Kol. 6:15,16 kinnyonnyola lwaki okwegaata okutali kw'abafumbo si kituufu. Okwegatta okw'omusajja n'omukazi kabonero akalaga engeri Katonda gye yagatta ababiri awamu (Lub.2:24). Okufuuka "omubiri gumu" mu mukwano ogutali gwa luberera kuvumisa emibiri gyaffe Katonda gye yatuwa. Katonda yakola emibiri gyaffe olw'okugisobozesa okutuukiriza ekyo kye yagaata awamu mu bufumbo.

Oyo eyabatizibwa naye nga munne we tannabatizibwa, tamulekanga (1Kol. 7:13-15), naye akolenga kyonna ekisoboka okumulaga okwagala, era nga ne mu mpisa ze ayolesa nti alina okukkirizza okutuufu mu Katonda omu, so teyakusyakyusa bwa ddiini. 1 Peet 3:1-6 kigumya abali mu mbeera eno, nti okukola bwoti, ngeri esobola okukyusa munno atannakkiriza.

Amateeka agafuga okufumbiriganwa galabika mu bigambo ebya Katonda bino nti "Omusajja kyanaavanga aleka kitaawe ne nnyina yeetaba ne mukazi we nabo banaabanga omubiri gumu" (Lub.2: 24) Okulwanirira kuno obumu wakati w'omusajja n'omukazi mu ngeri ennyingi nga bwekisoboka kifaananako n'okwo eri obumu ne Kristo nga tuyita mu kuwangula ekibi, n'omululu bye tuzaalibwamu, Okulwanagana kuno kwa fekka na fekka si eri Kristo oba eri bannaffe .Wetukoma okufuna obuwanguzi mu kino lwe tweyongera okubeera n'essanyu mu bufumbo bwaffe.

Wabula ensi gyetulimu ejjude ekibi n'obunafu era nga tetusobola kutuukiriza omutindo oguli mu Baibuli, n'eky'okulabirako eri okwagala kwa Katonda ne Kristo. Enkola eyassibwawo mu Lub.2:24 eri nti omusajja omu n'omukazi omu, nga babeera wamu bombi obulamu bwabwe bwonna bwonna.

Abakkiriza bateekwa okuba abetegefu okukkiriza nti waliwo ebiseera ebirala omutindo guno bwe batasobola kugutukirizza: bo bennyni ate ne bakkiriza bannabwe abalala. Abasajja n'abakazi baabwe bayinza obutakkanya ku ensonga ezitali zimu mu bufumbo babwe; enkola y'obumu mu ndowooza yaabwe gye basaanye okuba nayo neba nga tekyaliwo. Si kyangu kutuukiriza nsonga za bufumbo, abantu abamu bayinza okuba nga bamala dda okuwasa abakazi abasuuka mu omu nga tebananbatizibwa; naddala abo abali mu bantu abakkiriza okuwasa abakazi abasuka ku omu. Kino bwe kiba nga bwe kiri, oyo afaananako bwati kimugwanira okusigala ne bakazi be era abalabirirenga, naye nga tabongerako nate. Pawulo omutume, ku lw'obukuggu bwe n'ekisa kye eri abantu n'olw'okugondera enkola ya Katonda yonna yawabula nti: okwawukana kyali kisooboka singa wabawo ensonga ennene ennyo etekwatagana na nkola ya Katonda, yagamba nti: "omukazi obutanobanga ku musajja we: naye bw'anobanga, abeeranga awo obutafumbirwanga" (1 Kol.7:10-11).

Okwatula enkola eno esaana, naye nga waliwo obweteefuteefu okukkiriza eya wansiiko bweba nga teggyawo enkola ya Katonda ekkirizibwa ey'omu byawandiikibwa (okugeza ng'obwenzi), etera okulabika nnyo mu byawandiikibwa. Okuwabula kwa Pawulo okuli mu 1Kol.7:10-11 kwenkanakana n'okuli mu 1Kol.7:27.28 okugamba nti: ". . . wasibibwa n'omukazi? tonoonnyanga kusumululwa. Wasumululwa ku mukazi? tonoonnyanga mukazi. Naye okuwasa bw'owasanga nga toyoonnye". Wabula okwawukana ekyeyagalire olw'obusongasonga kuba kummenya nkola eyassibwawo Katonda egamba nti: omusajja n'omukazi balina okukitegeeranga nti Katonda yabagatta wamu ng'omubiri gumu, wadde nga kino kizibu okussa mu nkola. Kristo alambika bulungi ensonga eno:

“Naye okuva ku lubereberye lw’okutonda, yabatonda omusajja n’omukazi. Omusajja kyanaavanga aleka kitaawe ne nnyiina ne yeegatta ne mukazi we; nabo bombi banaabanga, omubiri gumu: kale nga tebakyali babiri, wabula omubiri gumu. Kale Katonda kye yagatta awamu, omuntu takyawukanyanga (okugoba) . . . Kale buli yenna anaagobanga mukazi we, n’awasa omulala, ng’ayenze” (Mak.10:6-12).

Mu mbeera eno yonna ey’omasajja n’omukazi, omubiri gugeezako okwagala okwekwaasa nga gukola ebyo bye gwegomba. Naye abo bonna abesanga nga bali mu mbeera ey’okukkembwa, bazibwamu amaanyi n’ennyiriri zetujuliza mu kitundu kyaffe kino. Naye ate abamu basalawo okugenda mu bikolwa eby’obuseegu gamba: ng’omusajja okwebaka ne musajja munne oba omukazi okubeera ne mukazi munne nga bino babiyita ebikolwa ebirungi. Wabula tewali kubuusabuusa nti ebikolwa nga bino tebikrizibwa mu maaso ga Katonda. Etteeka ekulu mu Lub.2:24 liraga ng’omusajja okwebaka ne musajja munne oba omukazi ne mukazi munne bwekiri ekibi. Mukama kyaygala ye musajja n’omukazi okufubiranganwa babeere omuntu omu. Katonda yatonda omukazi okubeera omuyambi w’Adamu si musajja kuba muyambi wa musajja munne. Emirundi mingi Baibuli evumirira ekikolwa ky’omusajja okwebaka ne musajja munne. Era kino ky’ekimu ku bibi ebyaletera Sodoma ne Ggomola okuzikirizibwa (Lub.18-19); Pawulo omutume ensonga eno agirambika bulungi nti: abeyongera okukola ebikolwa ebiri nga ebyo obusungu bwa Mukama bulibatukako, era ne basibirwa ebweru mu bwakabaka bwa Katonda (Bar.1:18-32; 1Kol. 6:9,10).

Bwe tuba ng’abamu ku ffe twali twennyigira mu kukola ebikolwa ebifaanana nga bino tekyanditulwoozeseza nti Mukama takyasobola kutuyamba. Naye waliwo okusonyiwa awali Mukama, Alyoke atiibwenga (Zab.30:4). Mu ekkeleziya y’e Kolinto mwalimu abakolanga ebikolwa ebiri ng’ebyo naye ne bennenya. “Abamu ku mmwe mwali ng’abo; naye mwannaazibwa naye mwatukuzibwa, naye mwaweewwa obutuukirivu olw’erinnya Iya Mukama waffe Yesu Kristo . . . ” (I Kol. 6: 9-11).

Ekwemulugunnya nti abasajja abamu tebafuna kusikirizibwa eri abakazi kuba kugamba nti Katonda simwenkanya olw’okutugaana okusiyaga, nga naye yatutonderamu

okukemebwa kuno okutusinza amaanyi. Katonda tayinza kutuleka kukemebwa okusinga kwe tuyinza naye assawo obuddukiro (1Kol.10:13). Okweyongerera mu bikolwa eby'omubiri bulijjo omuntu atuuka mu kiseera wabeerera nga bwatyo bwafaanana. Kale omutamiivu oba oyo akoseza ebidagala ddagala tasobola kubaawo nga bino tabikozeseza, ng'ate kiba kyetagisa okukyusamu era bwayambibwako ennyo, asobola okuddayo mu mbeera ye oy'obulamu obwa bulijjo.

Abasiyazi nabo balina okukyusamu okuva mu nkola eyo. Mukama alikakasa amaanyi ag'abantu mu bikolwa nga ebyo; singa bagenda mu maaso n'ebikolwa eby'emibiri gyabwe, Katonda alibakola nga bwe yakola Isiraeli ow'edda.

“Katonda kyeyava abawaayo eri okukwatibwa okw'ensonyi: kubanga abakazi baabwe baawaanyisa ekikolwa kyabwe eky'obuzaaliranwa ne bakifuula ekitali kya buzaaliranwa: era n'abasajja bwe batyo bwe baleka ekikolwa eky'omukazi eky'obuzaaliranwa ne baakanga mu kwegomba kwabwe bokka na bokka abasajja n'abasajja nga bakolangananga ebitasaana, era nga baweebwanga mu bo bokka empeera eyo eyasaanira okwonoona kwabwe”(Bar 1:26,27).

11.5 OKUSSA EKIMU KW'OMUKRISTAAYO

Ekigambo eky'Oluyonaani ekyakyusibwa 'okussa ekimu' kitegezza embeera ey'okuba nga waliwo ekifaanana. Okumanya n'okussa mu nkola engeri ya Katonda, tuba tussa kimu naye ate n'abantu abalala bonna abakola ky'ekimu olw'okubeera “mu Kristo”. Kyangu nnyo obutafaayo ku buvunanyizibwa bwaffe eri okussa ekimu n'abalala: “Naye okukola obulungi n'okukkaanya temwerabiranga” (Beb 13:16). Abafiripi 1:5 kyogera ku “kussa ekimu” olwe Njiri; n'olw'ekyo okussa ekimu kwaffe kusibuuka ku ebyo ebiyigirizibwa n'engeri ey'obulamu ebikola Enjiri. Ku lwe nsoga eno okussa ekimu okusangibwa mu abo abakkiriza abatuufu, kusingira wala okwo kwonna okusangibwa mu kkanisa endala yonna. Ku lw'okussa ekimu kuno abakkirizza batambula engendo empavu okulaba bakkiriza bannabwe abalala abali ku bwaabwe, n'gate batwala omukisa ogw'okuwandiikiraganiranga oba okukoseza amassimu okwogeramu buli lwe kiba kisobose. Pawulo ayogera ku “kussa ekimu okw'omwoyo” (Baf. 2:1); ekitegeeza okussa

ekimu okusibuka mu kugoberera mwoyo/endowooza ya Katonda, eyo etubikkulirwa mu mwoyo - ekigambo Kye.

Emu ku ngeri esinga obukulu gyetwolesamu okussa ekimu kwaffe gwe mukolo ogw'okumenya omugaati fenna awamu. Abakkirizza abasooka "banyiikiranga mu okuyigirizibwa kw'abatume ne mu kussa ekimu ne mu kumenya emigaati ne mu kusaaba.....n'essanyu n'omutima ogutalina bukuusa" (Bik.2: 42,46). Obubonero buno bulaga ekinnyusi ky'esuubi lyaffe era okubugabanako nga tuli wamu kituwa okuba omuntu omu "n'omwoyo ogumu". "Ekikompe eky'omukisa kye tusabira omukisa, si kwe kusseekimu omusaayi gwa Kristo? Omugaati gwetumenyaamenya, si kwe okusseekimu omubiri gwa Kristo? Kubanga ffe abangi tuli mugaati gumu, omubiri gumu: kubanga fenna tugabana omugati gumu", kwe kugamba Kristo (1Kol.10:16,17). N'olw'ekyo fenna tulina omulimo ogw'okugabananga ku bubonero obwa ssaddaaka ya Kristo n'abo bonna abaganyulwa mu mulimo gwe, abo "abagabana ku mugaati ogumu". Abo bokka abafuna okubatizibwa okulungi mu Kristo oluvannyuma olw'okutegeera amazima, be bokka abasaana, tetugabananga na muntu mulala yenna.

Yokaana yajjukira engeri gye yagabanangamu enjiri ey'obulamu obutaggwaawo n'abantu abalala "mulyoke musse ekimu naffe: era naye okussa ekimu kwaffe kuli ne Kitaffe era n'omwana we Yesu Kristo" (1Yok. 1:2, 3). Kino kiraga nti okusseekimu kusibuka ku kukutegeera Enjiri ey'amazima emu, era nga kino kitusembeza eri abo betusseekimu nabo n'eri Katonda ne Yesu; kinoomu. Buli lwe tweyongera okussa ebikolwa bye Njiri mu bulamu bwaffe, nga tunoonya okuwangula ebyo ebikolwa ebituloera okwonoona, era ne tweyongera okumanya ekigambo kya Katonda, bino bitunywereza ddala mu kusseekimu kwaffe ne Katonda era ne Kristo.

Okusseekimu ne Katonda ne Kristo era n'abakkirizza abalala tekyesigamizibwa ku by'amazima byokka byetuyigirizibwa ebikola "okusuubira okumu". Engeri y'obulanmu bwaffe eteekwa okuba nga ekwatagana ne enkola eyetagisa eri mu byo. Katonda gwe musaana, mu ye temuli nzikiza nakatono. Bwe tugamba nti tussa kimu awamu naye, naye ne tutambulira mu nzikiza, nga tufuuse balimba, era nga tetulina mazima: naye bwe

tutambuliranga mu musana, nga ye bwali omusana, tussa kimu fekka na fekka n'omusaayi gwa Yesu omwana we gutunaazako ekibi kyonna (1 Yok.1:5-7). N'Olw'ekyo okussa ekimu ky'ekola kyokka wakati waabo abatambulira mu musana.

'Okutambuliwa mukizikiza' kiteekwa kuba nga kiraga obulamu obukontana n'ekatangala ky'e kigambo kya Katonda buli kiseera nte mu twaatu (Zab. 119:105; Ng. 4:18). Kubanga olunnyiriri oluudirira lugenda mu maaso nti, "Bwe twogera nga tetulina kibi, twekyamya fekka so nga n'amazima (kwe kugamba ekigambo kya Katonda – Yok. 17:17, 3:21; Bef. 5:13) tegali mu ffe" (1 Yok 1:8)..

Okusinziira ku bino kirabika nga omukkiriza bwatandiika okutambulira mubitayigirizibwa eby'amazima oba okutambulira mu bulamu obuwakkanya enjigiriza ya Baibuli, aba takyalina kussa kimu . "Temussanga kimu n'ebikolwa ebitabala eby'ekizikiza, naye wakiri mubibuulirirenga bubuulirizi" (Bef .5:11). Ekisoboka kyonna kirina okukolebwanga okusoobola okubakomyawo ng'omusumba omulungi oyo anoonya endiga ezaaye (Luk. 15:1-7).

Ow'oluganda oba mwanyinaffe mu Kristo bwe yeyongera mu kuyigirizibwa ebitali bituufu oba mu kweyisa obubi, kiba kyetagisa okukola entegeka ey'okumubulira nti okussekimu tekuliiwo (Mat 18:15-17). Enkola ya kino kyandibadde okwogerezeganyamu n'abkadde ab'ekkanisa. Naye nga mu byonna tumaze okutegeera bulungi nti ddala oyo avudde ku biyigirizibwa mu Baibuli, olwo ne tulyoka tumusalako.

Ebimu ku bitundu ebirungi ennyo mu Baibuli ebikwata ku kussa ekimu kisangibwa mu 2 Kol.6:14-18: "Temwegattanga nabo abatakiriza kubanga temwenkanankana: kubanga obutuukirivu n'obujeemu bugabana butya? Oba omusana gusa kimu gutya n'ekizikiza?. . Kale muve wakati w'abo mweyawule, bw'ayogera Mukama . . . nnaabeeranga Kitammwe gye muli, bwayogera Mukama".

Tulaze engeri ekigambo kya Katonda bwekiri omusana. Enyiriri zino zinnyonnyola ensonga lwaki tetusaana kussa kimu na kkanisa ezisomesa ebitali by'amazima, ensonga

Iwaki tetufumbiriganwa n'abo abatamanyi mazima, era nga tusaana okulekawo engeri ye nsi. Bwe tubuulira amazima ga Katonda, nga bwe tusaana okukola, tekyewalika kulaba ng'abo abakkiririza mu ngero oba ebintu eby'obulimba 'ng'abasatu mu Katonda omu', oba okugenda mu ggulu, tebasobola kutusembeza. Ebiyigirizibwa bya makulu nnyo kubanga bye bifuga obulamu bwaffe era ne bwe tusaana okweyisa; kale tuteekwa okuba "abatukuvu mu by'okuyigirizibwa" bwe tuba nga twagala okugeezako okuba n'obulamu obutukuvu.

Okutambula kwaffe "Kufuuka nga ENjiri ya Kristo bwe twagitegeera era nga bwe twagikkiriza ne bweri" (Baf.1:27). Enjigiriza enkyamu zonna zonoona ekikala kya Katonda. Bwe tumala okweyawula ku nsi tufuna ekitiibwa eky'okufuukira ddala abaana ba Katonda bennyini, era ekimu ku kitundu eky'ab'omunyumba ya Katonda; be baganda baffe ne bannyinaffe abali mu lulyo luno. Waliwo "omubiri gumu", kwe kugamba ekkansa emu ey'amazima (Bef.1:23), eyo esibuka kw'abo abalina okusuubira okumu - Katonda omu, okubatizibwa kumu ate n'okukkiriza kumu; - bino bye bikola okukkirizza okumu (Bef.4:4-6).

Tekisoboka kuba omu ku "mubiri ogumu" ate mu kiseera ky'ekimu ng'ossa kimu na b'eddiini endala abatalina kukkiriza kw'amazima. Olw'okulaba nti omusana tegusoboola kussa kimu n'enzikiza, tuba tuli mu nzikiza singa tulondawo okuseekimu n'enzikiza.

Bw'oba ogoberede amasomo gano n'obwegendereza wandibadde omazze okulaba nti enkolagana wakati waffe ne Katonda erina kuba ya nnamaddala. Tuli mu Kristo ku lw'okubatizibwa okuyingira mu ye, awatali kubatizibwa, tuba tetuli muye. Tuli abantu b'omusana ku lw'okutegeera ebiyigirizibwa eby'amazima ne ku lw'okubissa mu nkola era n'okubigondera, awatali kino tuba tukyali mu nzikiza. Omuntu tasobola kuyimiriza kigere kimukimu eri bino byombi. Alina okusalawo kimu kyokka.

Okutegeera ebintu bino kituletera okumanya obuvunanyizibwa bwaffe eri Katonda. Era buli gye tubeera tugenze oba gye tutambulidde tetweyisa ng'oyo ow'ensi. Mukama atunuulira engeri zaffe bulijjo. Katonda ne Mukama waffe Yesu n'abakkirizza ab'amazima

bonna bakwagaliza okusalawo okutuufu. Newakubadde Katonda, Kristo, n'abakkirizza bageezako okukola kyonna okusobola okukuyambako, nga ate ye Katonda yatuka n'okuwaayo omwana we omu yekka atufiirire – ku ky'obulokozi gwe mwennyini olina okwesalirawo okusobola okutwala essubi lino essufu erikuweebwa.

ESSOMO 11: EBIBUUZO

- 1 Nkyukakyuka ki ezisaanye okuba mu bulamu bwaffe bwe tumala okubatizibwa?
2. “Obutukuvu” kitegeeza ki?
  - a) Obutakolagana n’abatakkiriza
  - b) Kweyawula okuva ku kibi okudda eri ebintu bya Katonda.
  - c) Kugenda mu kkanisa
  - d) Okukolera abantu abalala obulungi
3. Mirimo ki egitasaana kukolebwa omukkiriza w'amazima?
4. Ebigambo ‘omutukuvu’, n’ekkeleziya bitegeeza ki ?
5. Ku bino ebyogerebwa wammnaga ebituufu ebikwata ku kumenya omugaati bye biruwa?
  - a) Tusaana okukikolanga omulundi gumu buli wiiki
  - b) Tusana okukikolanga omulundi gumu gwokka mu kiseera eky’embaga y’okuyitako.
  - c) Omugaati n’enviini bifuukiira ddala omubiri n’omusaayi ebya Yesu.
  - d) Omugaati n’enviini kabonero akategeza omubiri n’omusaayi ogwa Yesu.
6. Ku bino wammanga biruwa ebituufu ku ensonga ey’okufubiriganwa?
  - a) Tusaana okufumbiriganwa n’abakkiriza abatuufu bokka
  - b) Okugoba kikkirizibwa eri abakkiriza
  - c) Omufumbo omukkirizza yenna, ng’alina munne atannabatizibwa agezenganko okusigala awamu naye.
  - d) Mu bufumbo omusajja kabonero ka Kristo ate omukazi kabonero ak’ekkanisa
7. Oyagala okubatizibwa?